

Novák Anikó

NYELV ÉS KULTÚRA A VÁLTOZÓ RÉGIÓBAN

A 7. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszusról

Language and Culture in the Changing Region
(From the 7th International Congress of Hungarian Studies)

A magyar kultúra ünnepe az ötévente, a Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság szervezésében megrendezésre kerülő Hungarológiai Kongresszus, amelynek keretében egy hétig gondolkodnak együtt azok a világ különböző pontjain élő kutatók, egyetemi tanárok, akiket a magyar kultúra iránt érzett elhivatottság köt össze. Budapest, Bécs, Szeged, Róma, Jyväskylä és Debrecen után 2011. augusztus 22-e és 27-e között Kolozsvár, valamint egy napra Marosvásárhely adott otthont a színvonalas világkonferenciának, amelyre mintegy 30 országból több mint hatszázan érkeztek. A Kolozsvári Magyar Operaházban rendezett ünnepi megnyitón Schmitt Pál, Magyarország köztársasági elnöke, Szócs Géza, a Nemzeti Erőforrás Minisztériumának államtitkára, Andrei Marga, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem rektora, László Attila alpolgármester, Dávid László, a Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora mondott köszöntőt, illetve megnyitóbeszédet, valamint felolvasásra került Traian Băsescu román államfő és Kelemen Hunor művelődési miniszter üzenete. A résztvevőket köszöntötte Tuomo Lahdelma, a Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság finn elnöke.

A korábbi években a magyar vers, a hungarológia oktatása, a magyar nyelv és kultúra a Duna völgyében, a régi és új peregrináció, a magyar kultúra és a kereszténység, a hatalom és kultúra viszonya, valamint a kultúra, nemzet és az identitás kérdései voltak azok a témák, amelyek az előadások középpontjában álltak. Az idei, 7. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus fő témájául a változó Kárpát-medencei régió nyelvének és kultúrájának vizsgálatát választották. E téma felvetéshez a kilenc szekció (filozófia, hungarológia, irodalomtudomány, nyelvészet, művészettörténet, néprajz, szociológia, politológia, demográfia, történelem, zene-, színház- és filmtudomány) mellett szervesen kapcsolódott az ugyancsak a kongresszus keretében megrendezett doktorandusz szimpózium is.

A Nemzetközi Magyarágtudományi Társaság 2005 óta hirdeti meg a doktorjelölteknek szóló nemzetközi konferenciáit. A 7. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus minden eddiginél szélesebb körű nemzetközi fórumot kínált

a világ magyarságtudományok és Kelet-Európa-tanulmányok iránt érdeklődő PhD-hallgatóinak, hogy megismerkedhessenek egymás kutatásaival, megoszthassák tapasztalataikat. A kongresszus egyik legnagyobb számú, mintegy negyven résztvevőt felvonultató szekciójaként a Doktorjelölt Szimpózium az *Átmenet és különbözőség Közép- és Kelet-Európában* címmel adott lehetőséget a világ számos pontjáról – többek között Londonból, Moszkvából, Szöulból, Finnország, Magyarország és a környező országok egyeteméről – érkező fiatal kutatóknak és tanáraiknak a tartalmas eszmecsere. „Az elmúlt két évtized kelet-európai rendszerváltozásai, forradalmi és háborúi olyan gyökeres átalakulásokat indítottak el, amelyek a magyar kultúra egészére is hatással voltak. A tudományos igényű reflexió megfogalmazása különös felelősséget ró a nemzeti tudományokra – így a magyarságtudományokra is – a populista retorikák, az újnacionalista irányzatok, az új rasszizmus és más extrémizmusok előretörése, valamint az antiemigráns és kisebbségellenes politikákat érvényesítő európai kormányintézkedések idején” – mondta a szimpózium témaválasztását illetően Fenyvesi Kristóf, a Jyväskyläi Egyetem kutatója.

A Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus egyik leglényegesebb tulajdonsága interdiszciplináris jellege. A különböző tudományterületek között a magyar kultúra teremti meg a közös diskurzus, az együttgondolkodás lehetőségét. A konferencia programjában a köztesség, mozgalmasság, változatosság, sokszínűség játszotta a főszerepet, és erőteljes tendencia volt minden szekcióban a regionalizmus. Az idei kongresszus címében is megjelenő régió elsősorban és felvállaltan Erdélyt jelenti, hiszen szinte mindegyik szekció résztvevői törekedtek a lokális vonatkozások bemutatására. Másodsorban a marginális, kisebbségi kultúrák, léttapasztalatok is előtérbe kerültek mindenütt. Az Irodalomtudomány szekcióban például hangsúlyos témaként jelent meg a kisebbségi irodalom újragondolása, a bonyolult identitások problémaköre, a posztkolonializmus vagy a gender studies diskurzusa. A Nyelvészet szekcióban a tér, idő és kultúra metszéspontjait vizsgálták a magyar nyelvben, kiemelten foglalkoztak a régiók és nyelvváltozatok viszonyával, továbbá ismertették néhány Kárpát-medencei hatókörű kutatás eredményeit. A Történelem szekció előadói az erdélyi témák mellett a kisebbségi közösségek történetét, a történetírás és történelmi emlékezet problémaköreit járták körül behatóan. A Zene-, színház- és filmtudomány szekcióban a különféle határátlépések kidomborítására, a bonyolult egymásra hatások, kapcsolatrendszerek felfejtésére fordítottak nagy figyelmet. A Művészettörténet szekció alcíme Kultúrák találkozóhelye – a sokarcú Erdély volt. Ennek szellemében az előadások elsősorban erdélyi témákat dolgoztak fel, mint például a székely és szász területek szárnyas oltárait, Marosvásárhely építészeti metamorfózisait, vagy a nagybányai festőiskola romániai recepcióját. A Néprajz szekcióban foglalkoztak a moldvai csángókkal, az alfabetizáció, az íráshaszná-

lat hagyományával, a Székelyföld kulturális örökségével, a népi vallásossággal, a tánc hagyományőrző erejével, a népi építészettel, valamint a tárgyi kultúrával. A Hungarológia szekcióban a résztvevők többek között megismerhették a Balassi Intézet új hungarológiai koncepcióját, a hungarológia külföldi intézményeit, valamint a magyar mint idegen nyelv és a magyar kultúra tanításának aktuális kérdéseit.

Már e rövid, korántsem teljes áttekintés is mutatja, milyen gazdag, bőséges programból választhattak a jelenlévők. Nagyon igényes, gyümölcsöző vitákat eredményező előadások hangzottak el mindenütt.

A 8. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszust öt év múlva Pécsen rendezik meg.